

דברי בניהו

פרשת וירא תשפ"ז גיליון מס' 12

בס"ד בהנ"י עמ"י עש"ו

דברי בניהו עלון תורני במשנתו של רשכבה"ג הגאון המקובל כמוהר"ר יוסף חיים זצ"ל זיע"א בעל בן איש חי רב פעלים מקבציאל וכו' וכו' בפרד"ס התורה וענינים כלליים

על שמו ולעילוי נשמתו של הבחור היקר והכשר בניהו בן יובל ואירית הי"ו יעקובי ז"ל נלב"ע ערש"ק י"ח תמוז התשפ"ו תנצב"ה

הטבילה

(מגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א)

ניגוב לאחד הטבילה בערב שבת

נהג מור אבי ז"ל, כדברי רבנו יוסף חיים ז"ל בספרו בן איש חי [ש"ב לך לך יז], דכיוון שאין הניגוב מעכב בעיקר המצוה והתיקון של הטבילה, אדם אשר קשה עליו דבר זה מצד טבעו ומזגו, אינו צריך להזהר בזה, ובודאי שבחורף מוכרח לנגב מחמת הקור.

לימוד אחרי הטבילה

שמעתי ממור אבי זלה"ה, שעיקר השגת הנשמה, הוא על-ידי עסק התורה כנרודע. רלכן ראיתי למרר אבי זלה"ה, שכל לילה באשמורת היה טובל במקוה, והולך בזריזות לבית-הכנסת ועוסק בתורה כחצי שעה עד זמן התפילה. וכן בערב-שבת-קודש היה טובל בשעה חמישית ביום, לובש בגדי שבת-קודש בזריזות רבה, ורץ לבית-הכנסת ויושב ולומד עד זמן התפילה.

רחיצה במרחץ קודם הטבילה

מנהג חסידי "בית-אל", שכל ערב שבת היו רוחצים במרחץ, ואחר כך טובלים במקוה טהרה, ובערב היו רוחצים פניהם ידיהם ורגליהם בחמין. וכך שמעתי ממרר אבי זלה"ה, שכן נהגו חסידי עליון שבירושלים ת"ו.

וכך היה מנהגו של רב אבא ע"ה, בכל ערב-שבת-קודש בתחילת שעה שישית הלך למקוה, ורחץ גופו שלוש פעמים היטב, ואחר-כך טבל במקוה בחמים ואחר-כך בקרים, וכדברי הרמב"ם [הלכות דעות ד, טז], שבתחילה ירחץ בחמים ואחר-כך פושרים ואחר כך קרים. אז עלה ולבש בזריזות בגדיו, והחליף רק הפנימיים, בא בזריזות לביתו, התקין את הנרות, טעם מעט מהתבשילים, פשט בגדי החול העליתים, רחץ פניו ידיו ורגליו בחמים, ולבש בגדי שבת-קודש העליונים. וכבר בחצות היום רץ יותר מהרגלו לבית הכנסת. והיה עוסק בתורה עד זמן התפילה.

נוסח תפילה קודם הרחיצה בחול ובערב-שבת

עיין בספרו של רב אבא זיע"א "אורח צדיקים" [סימן כס], שהביא תפילה לאומרה קודם רחיצה גם בימות החול, וזה לשונו: "הריני רוחץ גופי פני ידי ורגליי בחמין. ויהי רצון מלפניך ה' אלוהי ואלוהי אבותי, שיימשכו על ידי רחיצה זו, האורות הרמוזים בסוד רחיצה לישראל ורחל. והריני סך גופי בבורית (הוא סבון), ויהי רצון מלפניך ה' אלוהי ואלוהי אברתי. שיימשכו על ידי סיכה זו, האורות הרמוזים בסוד השמן לישראל ורחל, ויעלה לפניך כאילו כיוונתי בכל הכוונות הראויות לכוון בזה". עכ"ל. ואחר-כך [בסימן לז], כתב נוסח תפילה קודם טבילה בערב שבת קודש, וזה לשונו: לשם יחוד קודש-ברוך-הוא ושכינתיה וכו', הנה אנוכי בא

קציצת ציפורניים קודם טבילה

אמר לי מור אבי ז"ל, שטוב יותר לקצוץ את הציפורניים קודם טבילה, משום חציצה וכדומה. וכן היה נוהג.

תשעה קבין מים

כמדומני ששמעתי ממור אבי זלה"ה, טעם לשיעור שפיכת המים על הגוף בתשעה קבין דווקא, והוא, דאיתא במדרש פסיקתא רבתי [פרשה ה] והובא גם בתנחומא [משפטים יט, עקב ר], וזה לשונו: "ויהי ביום כלות משה" [במדבר ז, א], אמר רבי יהודה בר רבי שלום בשם רבי לוי: אין רובע בארץ שאין בו תשעה קבין מזיקים. אמר רבי יוחנן: כשהוקם המשכן כלו המזיקים מן העולם, דכתיב [תהלים צא, י]: "לא תאונה אליך רעה ונגע לא יקרב באוהליך". ע"כ. וכנגד זה אמרו תשעה קבין.

זמן הטבילה

ראינו לראש רבני "בית-אל" הגאון רבי עובדיה הדאיה זצ"ל, שהיה נוהג לרחוץ ולטבול לכבוד שבת-קודש בבוקר, תיכף אחר קריאת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום. והיה מור אבי ז"ל אומר, שהיה ויהי מכהן כאב-בית-הדין בבית-הדין הגדול, וצריך לכתוב פסקים בהלכה וחיבורים בתורתנו הקדושה, לכך היה עושה כפשט לשון הרב בשער הכוונות. אך מור אבי ז"ל, הגם שהיה מסיים הקריאה שנים מקרא ואחד תרגום בבוקר, היה הולך לטבול לכבוד שבת-קודש בשעה חמישית דוקא.

וכתב מור אבי זלה"ה בהערותיו בשם המקובל הרב יעקב מונסה ז"ל, וכן גם אמר לי בפירוש, דשעה חמישית בכלל, ואפשר לטבול שתי שעות קודם חצות כפשט דברי שער הכוונות ושער הגלגולים, וכבר בסיום ארבע שעות אפשר לטבול, כי אז מתחילה תוספת הארת שבת. מיהו לעניין לכתחילה אמר לי, דכדאי להקפיד לטבול שעה אחת קודם חצות בלבד, דהיינו, מתחילת שעה שישית, דבזה יוצא אליבא דכולי עלמא. ע"כ שמעתי מפיו ז"ל.

אמירת הפסוקים "מי אל כמוך" קודם הטבילה

היה מזהירנו תמיד מור אבי זלה"ה, לגבי המנהג הידוע, שנכון לומר פסוקי "מי אל כמוך" וגו' קודם טבילה, הן באשמורת חג השבועות, הן בתעניות שובבי"ם וכדומה [עיין לשון חכמים חלק א סימן סב], וכמו שכתב בספרו אורח צדיקים [עמוד קיז], שיש לאומרן מחוץ למקוה, קודם שיכנס לשם.

מנין הטבילות

שמעתי ממור אבי ז"ל, שיטבול י"ו טבילות, ויכוון מקוה במספר קטן, כעס עם הכולל, ויועיל לתיקון מידת הכעס. וכך היה נוהג ז"ל.

שבת, ובזה נשלם לכבוד שבת. יהיו לרצון וכו'. ע"כ.

תפילה כשאנוס מלטבול

כתב בספר חמדת ימים [חלק א דף סג ע"ב], בשם כתבי הקודש אשר במצרים בשם רבנו האר"י, כי אדם שיצאה טומאה מגופו, והוא חולה, ולא יעצור כח לטבול, יעשה סדר רחיצת ידיים ארבעים פעמים, דהיינו, עשרים פעם לסירוגין ימין ושמאל, ועשר לימין ועשר לשמאל ברציפות. וכתב שם נוסח תפילה לאומרה קודם הרחיצה. ומור אבי זלה"ה כתב עניין זה בשם מהרח"ו שקיבל זה מרבנו האר"י זלה"ה, וחיבר נוסח תפילה המחוברת מספר אמת ליעקב [סימן ו, דף קיז ע"ב] ושור"ת רב פעלים [חלק ד סדר ישרים סימן ג], טובים השניים, והיה נוהג כן כשהיה אנוס מלטבול קודם תפילת שחרית בחול, וגם אותי היה מזרז בזה מאוד. ומה שכתב בנוסח שבספר אמת ליעקב, שמות עז"א ועזא"ל ועוד, היה מזהיר מלהזכירם בפה, אלא היה אומר "כך וכך", ומכוון בשמותיהם. וכן כתב בכתב יד קדשו, והודפסה התפילה בספרו אורח צדיקים [סימן לא].

לטבול במקוה טהרה לכבוד שבת-קודש, ויעלה לפניך כאילו כיוונתי במקוה שהוא גימטריא אהי"ה דהיי"ן [אלף ה יוד ה], ונמשכו בתוכו שמות הקודש הוי"ה דע"ב ס"ג מ"ה ב"ן, ואהי"ה דידוי"ן ההי"ן אלפי"ן ויוד הי ויו הי, יוד הי ואו הי, יוד הא ואו הא, יוד הו הו הה, אלף הי יוד הי. אלף הה יוד הה, אלף הא יוד הא, שהם סוד שבע אותיות אהי"ה יק"ו ושבע מרגלאן דנפקין מינייהו כנגד שבע ספירות [א - חסד - יהוה, ה - גבורה - יהרה, י - תפארת - מצפן, ה - מלכות - יה - אדני, י - נצח - אל, ה - הוד - אלהים, ו - יסוד - מצפן]. וכאילו כיוונתי בשבע יודי"ן שיש בפשוט ארבע הוי"ות ושלוש אהי"ה דעסמ"ב, וקס"א קמ"ג קנ"א, אשר עם שם י-ה הם שמונה יודי"ן כמספר נ"ל, ועם שמונה כללותם הם נח"ל. ועוד כללות השמות וכללות היודי"ן, הכל גימטריא מים. וימשכו לתוך המקוה סוד קנ"א, ושבעה השמות הללו הם שלושים אותיות כנגד ל, ועם כללות השבע וכללות שם י"ה יהיה גימטריא כבוד, ומספר כל הע"ב ס"ג מ"ה ב"ן קס"א קמ"ג קנ"א י"ה הכל גימטריא

מאוצרות ה"אש קודש" הי"ד

בן-כפר שלא מבין מעבר לצרכי החומר. השבת שומרת עלינו שפויים. זהו יום בו אנו חוזרים לעצמנו הראשוני, הבריא, הרוחני. אנו נמנעים מעשייה ומתפנים לעיסוק רוחני. השבת מכוונת אותנו פנימה אל עצמנו - בתפילות נעימות, בסעודות טעימות ומשפחתיות ובלימוד תורה שאדם קובע לעצמו.

אנטיוכוס ידע שהשבת היא עוגן רוחני חזק שמעניק מזון ותמיכה רוחנית ליהודים ולכן השתדל לבטלה. מתתיהו, שרצה לשמור על הגזעיות היהודית, שלא תתבולל מבחינה לאומית ולא תאבד מבחינה קיומית, הבין את מהות המלחמה ומסר את נפשו על השבת. לפי הרבי, מתתיהו הבין שהשבת היא לא עוד מצווה אלא מצווה שחיי הרוחניים של העם תלויים בה. לכן הוא מסר את נפשו עליה - ובעז"ה ניצח את המלחמה והביא להמשך קיומו של העם היהודי.

לפי המסורת, בט"ו בחשון נפטר מתתיהו כהן גדול. רגילים לעסוק בדמותו בהקשר למהפיכה היהודית בתקופת היוונים בחנוכה אבל אי אפשר להתעלם מיום פטירתו. המשפט היומי לקוח מדרשה לשבת תשובה בה הרבי חיזק את הקהל בעניין שמירת השבת. הוא דימה את השבת למבצר שמגן על האנשים שנמצאים תחת מתקפה. האנשים נסוגו והתכנסו לאותו מבצר שיכול לשמור עליהם מכל משמר משום שאף אויב לא יכול לפרוץ אותו. אלא שאחד מאותם אלו שהתחבאו במבצר עשה טעות נוראה והביא למפלת המבצר ולנצחון התוקפים (כמה מוכר...). זהו המשל.

הנמשל הוא שהאדם היהודי חייב להיות קשור לצינור החיים הרוחני - השבת. הנשמה שלו ירדה לעולם החומר - לסביבה לא טבעית ולא תומכת. ככל שהימים עוברים חלה נסיגה ופחיתות ברמה הרוחנית והאדם הופך יותר ויותר להיות